

Gelenek mi, Gelecek mi?

28 Mayıs 2014 tarihinde ilan edilen "7 İklim 7 Bölge Gelenekten Geleceğe Ulusal Mimari Proje Yarışması" sektörümüzde çok ciddi tepkilere yol açtı.

6 Ağ
2014

Ersen Gürsel

TOKİ-Emlak Konut GYO. A.Ş. tarafından açılan ve şartnamesinin amaç bölümünde "kent kimliğinin varlığının ve devamının bilincinde olarak günümüz koşullarına uygun yeni yapılaşmanın geleneksel mimariden ilham alarak oluşmasını teşvik etmektir" ibareleri yer alan bu yarışmaya en büyük tepki Mimarlar Odası'ndan geldi. Odanın açıklamasında "Yarışma şartnamesi ve konusu incelendiğinde, yarışmanın şartnamesinin gerek teknik ve gerekse içeriksel sorunlar nedeniyle, yarışmaya ilişkin olarak ciddi hassasiyetler oluşmuştur" gerekçesi temel alınarak şöyle deniyor: " .... Mimarlar Odası bu yarışmayı desteklememekte ve bir kent / mimarlık suçu yaratma sürecinde yer almaması gerektiği düşüncesiyle meslektaşlarımızın katılmamasını tavsiye etmektedir."

Bir başka tepki ise Türkiye Serbest Mimarlar Derneği'nden geldi. Dernek, yarışmanın herhangi bir yönetmeliğe dayandırılmadığı için şartname içeriği üzerinden yarışma hukukunun sakıncalı olduğunu söyledi ve bir düzenleme yapılmasını talep etti.

Yarışmaların doğru ve şeffaf uygulanması koşulunda sektöre çok olumlu etki yaptığı herkesçe kabul edilen bir durumdur. Öyleyse bu yarışma niçin bu kadar tepki çekmiş olabilir ki?

Bu tepkinin en önemli nedenlerinden biri şartnamede yer alan yarışma amacındaki "geleneksel mimari" vurgusudur. Bu vurgu ilk kez yapılmıyor. Gerek yönetmelik değişikliği ile oluşturulmak istenen ve özgünlüğün terazisi olarak konumlanan estetik kurullar, gerek TOKİ Başkanı olsun gerekse de bakanların konuşmalarında geleneksel mimariye yapılan vurgular meselenin arka planını da ortaya koyuyor. Karar alıcıların geleneksellik konusunda samimiyeti ise kentsel dönüşüm uygulamalarının bir bölümündeki geleneksel dokuya reva görülen uygulamalarda açıkça görülüyor.

Geleneksellik ve özgünlük dengesi birçok ülkede ve kültürde hassas bir uyum içerir. Gelenekselin kaybolmaması, öte yandan özgün ve yeni olanın önünü kapatmaması bütünsel bir bakış açısı ve değerlendirme gerektirir. Son yıllarda yapılan uygulamalara bakınca, hele geleneksellik adına binaların dış yüzlerine reva görülen sahte Selçuklu motiflerini görünce, "bu denge nerede kaçtı?" diye düşünmeden edemiyor insan.

Geleneksellik bir süreçtir

Geleneksellik sosyo-kültürel bir olgudur. Biçimler üzerinde değil, sosyal yaşama alanları üzerinde oluşur. Bu olgu yerleşme alanlarının çevreyle olan ilişkileri, iklim özellikleri, yapı yerleşme düzeni, sokak dokuları, açık-kapalı mekân ilişkileri, yapı alanlarının iç düzenleri ve bölgesel yapı tekniklerinin birleşmesi ile oluşur. Gelenekselliğin malzemeleri, yapı ustalıkları ile nesilden nesile aktarılan, anonimleşen çok yönlü kültürel yapı faaliyetleridir.

Bahsettiğimiz bu geleneksellik, yarışma şartnamesinde bahsedilen kavramdan farklıdır. Yarışmayı çıkaran kurumun mimarlık faaliyetlerinin sosyal-kültürel yapıların çevresi ve elbette kentler üzerindeki etkinliğini önemsizleştiren ve mimari proje hizmetlerini teknik hizmet düzeyine indirgeyen anlayış şartnamenin satır aralarında geziniyor.

6 katlı okullar mı geleneksel

Bir başka temel sorun ise şartnamede verilen emsal yoğunluğu ile yapılaşacak kent parçalarının ne kadar sağlıklı olacağı sorunudur. Konut alanları için öngörülen [E/1.35] ve eğitim binaları için öngörülen [E-1.00] ile konutlar (9) kat, eğitim yapıları (5-6) kat olacaktır.

Kentsel planlamanın temel koşulunun, parsel ölçeğinde inşaat (E) emsalleri ölçülerine bağlanmasını temel bir veri olarak kabul etmenin, bilimsel planlama ilkeleri ile bağdaştırılması mümkün olamaz. Sağlıklı bir çevre ve kaliteli yaşam alanlarının oluşturulmasının temel kriteri ve temel ilkesi, arsa - yapı alanı oranı dengesi üzerinde aranır.

Üstelik yarışmanın amacı ile şartnamenin koşulları arasındaki çelişkili kriterler yüzünden, bu yarışmanın TOKİ'nin beklentilerini de karşılaması mümkün görünmüyor.

Bu yarışma jürisinin yarışma şartnamesindeki konut alanları ile eğitim tesisleri için öngörülen yapılaşma kriterlerinin uluslararası standartlara uygun olmadığını bilmesi, üretilecek projeler ile sağlıklı bir yaşam çevresi oluşturmanın mümkün olamayacağını farkında olması gerekir. Yarışma jürisi bu yarışma ile mimarlardan sağlıklı bir çevre düzeni mi, yoksa cepheleri motiflerle süslenmiş, sözde geleneksel biçimlerle donatılmış bir proje mi beklemektedir? Sağlıksız bir yapılaşmanın yüzünü geleneksel motiflerle süslemek geleneksel kimlik için yeterli midir? Yoksa jüri amaç, program, çevre düzeni, sağlıklı sosyal yaşam, eğitim alanı ve kentsel yaşam çevresi için yapılaşma kriterleri oluşturan ve her yönüyle tutarsız şartnamenin genç mimar adayları için kötü bir örnek olduğunun farkında değil mi? Jüri, kent kimliğinin, kentsel planlamanın dışında, tekil mimari yapılarla sürdürebileceği yanılgısına düşebilir mi?

Genç mimar adaylarının geçmişe özenen mimari politikalar oluşturulmasına ortak etmek etik değildir.

Bu yarışmanın mimari bir olguyu kentsel planlama bağlamı dışında parsel düzeyinde oluşturma düşüncesi, yaşamakta olduğumuz fiziki çevrenin yeniden inşasında önemli bir tehdit oluşturmaktadır.

İstanbul Serbest Mimarlar Derneği (İstanbulSMD), mimarlık mesleğinin özgün ve özgür düşünme ve bu tarz proje üretme alanına müdahale eden bu yarışmayı, yarışmanın amacını, içeriğini ve tekniğini çok yetersiz ve sakıncalı bulmaktadır.

Sayın jüri üyeleri, görevinizin yarışmaya katılan projeleri seçmekle sınırlı olduğu bu yarışmanın Türkiye'deki mimarlık ortamının ve mesleğinin geleceğini olumsuz yönde etkileyeceğini hatırlatmak isteriz.

Ersen Gürsel

İstanbul Serbest Mimarlar Derneği Başkanı